בעזהשי"ת

ויאמר וגו' אל תירא מרדה מצרימה כי לגוי גדול אשימך שם, אנכי ארד עמך מצרימה ואנכי אעלך גם עלה וגו' (מו ג).

ויש לומר בהקדם הידוע בשם ק"ז הרבי ר' העשיל מקראקא זצוק"ל (הובא בישמח משה פ' יתרו ופ' מטות) לבאר מאמר חז"ל (שמו"ר כ"ג ה') אין ישראל ניזונין אלא בזכות האמונה, כי דרשו ז"ל היום לעשותם ומחר לקבל שכרם, כי שכר מצוה בהאי עלמא ליכא, וקשה הלא הקב"ה שומר משמרתו של תורה (ירושלמי ר"ה פ"א ה"ג) וכתיב (דברים כד טו) ביומו תתן שכרו, ותירוץ על פי מה דקיי"ל (חו"מ של"ט ס"ז) שהשוכר פועלים על ידי שליח אינו עובר בבל תלין, ואיתא בגמרא (מכות כג ע"ב) כי תור"ה דהיינו תרי"א מצות צוה משה, ואנכי ולא יהי' לך מפי הגבורה שמענום, ואם כן על תרי"א מצות ששכרן ע"י שליח ליכא דין בל תלין, אבל על השתים ששמענו מפי הגבורה איכא בל תלין ומגיע שכר בעולם הזה, ושניהם הם עיקרן של אמונה, ולכן אמרו אין ישראל ניזונין אלא בזכות האמונה. עכ"ד.

והנה מוכח בגמרא (קידושין לט:) דאם יש שכר בהאי עלמא אזי השכר מצוה מגין על האדם שלא יבוא לידי חטא, כדאיתא שם, בהאי שהלך לקיים מצות כיבוד אב ונכשל ומת, ומקשה התם, דילמא הרהר בעבודה זרה, וקאמר, 'אי סלקא דעתך שכר מצוה בהאי עלמא אמאי לא אגין מצות עליה כי היכי דלא ליתי לידי הרהור'. עיי"ש.

ולפי זה יש לפרש דברי הכתוב, כי יעקב אבינו הי' ירא שלא יכשלו בניו במצרים ערות הארץ, לכן הבטיח לו השי"ת, אל תירא מרדה מצרימה, אף, כי לגוי גדול אשימך שם, לא תירא שמא יכשלו בחטאים, כי, 'אנכי' ארד עמך מצרימה, 'ואנכי' אעלך גם עלה, שזכות האמונה בהשי"ת יעמוד להם בגלותן, כי על האמונה יש שכר בהאי עלמא, ושכר מצוה יגן עליהם להינצל מן החטא, ובזכות זה יעלו מן הגלות.

❖ ❖ ❖

ויאמר אלקים לישראל במראות הלילה ויאמר יעקב יעקב ויאמר הנני (מו ב)

ויתבאר על פי דברי חז"ל (ברכות יג.) תני בר קפרא כל הקורא לאברהם אברם עובר בעשה וכו', אלא מעתה הקורא ליעקב יעקב הכי נמי, שאני התם וכו', והקשה המהרש"א שם, מאי שנא באברהם שעקר שם הראשון לגמרי ועובר בלאו על שם אברם, ומאי שנא ביעקב דשם הראשון נשאר טפל והב' עיקר, כמו דאמרינן (שם) לא שיעקר שם יעקב ממקומו אלא שישראל עיקר ויעקב טפל. עיי"ש מה שתירץ.

והנה בקדושת יום טוב (לחנוכה אות ה') כתב טעם נכון לחלק, דהנה אנחנו עם בני ישראל מעשה ידי יוצר הקב"ה שבראנו לכבודו הננו למעלה מן הזמן, כמאמר הכתוב (דברים לב ט) כי חלק ה' עמו וגו', לא כן אומות העולם שהמה נתונים תחת הטבע, והנה שם אברהם מורה כי הוא אב המון גוים, שהוא למעלה מן הטבע כנודע, וכמו כן שם ישראל שם משותף בשמו יתברך (בראשית לב כט) כי שרית עם אלקים וגו'. והנה בכל הענינים צריך האדם להיות דכא ושפל רוח, והיינו שהאדם אף כשהוא ברום המעלה צריך להיות שפל בדעתו לבל יתגאה ח"ו, ועל זה מורה שם יעקב מלשון עקב וסוף.

ובזה יובן מה שנעקר שם אברם לגמרי, אבל שם יעקב לא נעקר לגמרי, כי אנחנו צריכים להורות ולהראות לכל שאנחנו למעלה מן הטבע, ועל כן שפיר אמרו כל הקורא לאברהם אברם עובר בעשה, כי על ההתרוממות שלנו על כל האומות מורה שם אברהם, וכן ג"כ מורה שם ישראל, אכן לא נעקר לגמרי שם יעקב, כי היא מורה לנו שעם כל זה צריכים להיות ג"כ בבחינת יעקב עקב ענוה, ולכן שם יעקב לא נעקב לגמרי אלא טפל הוא לשם ישראל.

ובזה כתב לבאר, כי מלכות יון הרשעה היה כל מגמתם להביא אותנו תחת מערכת הטבע ברצומם לבטל החוט המשולש שבת ראש חודש מילה, המה דברים המורים שאנחנו אין משועבדים להטבע, וזהו שאמרו כשעמדה מלכות יון הרשעה על עמך 'ישראל', שהם עמדו עלינו על מה שאנחנו נקראים בשם ישראל אשר הוא מורה שענחנו למעלה מן הטבע, ועמדו על עמך ישראל להוריד אותם מזה ולהביא אותם תחת מערכות הטבע והזמן. עיי"ש דבריו הנעימים.

ודברי תורה קצרים במקום אחד וארוכים במקום אחר, עיין בקדושת יום טוב (פ' שמות ד"ה הבה נתחכמה), שכתב ראיה לדבר, שהשומר שבת קודש מחללו ויושב בטל ואינו חורש ואינו זורע, אם כן לכאורה על פי הטבע יחסר לו פעולת היום, ובאמת אדרבה השומר שבת נותנין לו נחלה בלי מצרים, וכדאיתא בזוהר (יתרו פח.) כל ברכאן דלעילא ותתא ביומא שביעאה תליין, ולכן הם למעלה מן הטבע והמזל ולמעלה מן הזמן, עיי"ש.

וכן הדבר לענין חודש כמו שדרשו ז"ל, על הכתוב (שמות יב ב) החודש הזה לכם, שהחודש מסר בידכם, (ועיין בדברי יואל על חנוכה, כשכתב לבאר בזה שהנס ביום ראשון הי' שידעו ישראל שהוא יום כ"ה בכסלו, שידעו קביעת החודש ולכן לא היו נתונים תחת המזל והטבע), וכן לענין המילה כי באמת יש לומר שהוא מקלקל עצמו ממה שנברא, אבל כשאדם מל עצמו מחמת ציווי הבורא ב"ה, מורה בזה שהוא למעלה מן הטבעץ

והנה מצינו בספרים שכתבו לפרש כי שם יעקב מורה, שהקב"ה בכל צרתם לו צר ועמו אנכי בצרה, והוא שוכן אתנו בגלותינו, וזהו שם יעקב, ולפי"ז כתבו טעם נכון למה שם יעקב עדיין נשאר טפל לשם ישראל, כי בודאי שצריכין לידע כי בני ישראל אנחנו, ואנו למעלה מטבע הבריאה, והוא מה שאנחנו קיימים עדיין בגלותינו, מ"מ גם צריכין לשם יעקב, המורה כי בכל צרתם לו צר ושכינתא בגלותא אתנו.

וזה הי' דבר ה' ליעקב, ויאמר אלקים 'לישראל' במראות הלילה, כלומר כשבני ישראל יהיו נדחים בגלות הנקרא לילה, יהיו צריכים לשם 'ישראל' הרומז שהם למעלה מן הטבע, וגם, ויאמר יעקב יעקב וגו', לדעת כי שכינתא בגלותא אתנו בכל עת וזמן, ויאמר אנכי ארד עמך מצרים, ועם כל זה, ואנכי אעלה גם עלה, שידעו כי כל קיומם בגלות הוא שהם למעלה מן הטבע והעולם.

ברכת מזל טוב

לבני היקר מו"ה **יואל מיטטעלמאן** הי"ו

לרגל אירוסי בנו הבה"ח **ישכר דוב** הי"ו למזל טוב ובשעטומ"צ

יה"ר שהזיווג יעלה יפה ויזכו לבנות בית נאמן בישראל ולבני חיי ומזוני

רויחי וסייעתא דשמיא כל ימיהם